

บทความวิจารณ์หนังสือเรื่อง คาสีโน ม้าแข่ง

ผศ.ดร.รัตพงษ์ สอนสุภาพ

บทวิจารณ์นี้จะมีสามส่วน คือ ส่วนแรก จะกล่าวถึงแนวทางในการศึกษาการพนันในบริบทสังคมไทย ส่วนที่สอง จะกล่าวถึง โครงสร้างของหนังสือ เรื่อง คาสีโน ม้าแข่ง และส่วนที่สาม เป็นส่วนสรุป

แนวทางในการศึกษาการพนันในบริบทสังคมไทย

ผู้วิจารณ์ลองประมวลแนวทางศึกษาการพนันในช่วงที่ผ่านมาของประเทศไทยพบว่า มีอย่างน้อย 4 แนวทาง ดังนี้

แนวทางแรก ศึกษาโดยนักเศรษฐศาสตร์การเมืองโดยใช้กรอบเศรษฐกิจนอกกฎหมายเป็นหลักในการศึกษา (Illegal economy approach) การศึกษาแนวนี้จะมองความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจกับการเมืองเป็นปัจจัยหลักในการอธิบายปัญหา โดยมองว่า การพนันไม่มีกฎหมายรับรองให้ดำเนินการซึ่งเป็นกิจกรรมของเศรษฐกิจใต้ดินประเภทหนึ่ง เช่น การศึกษาของผาสุก พงษ์ไพจิตร สังคิต พิริยะรังสรรค์ นवलน้อย ตรีรัตน์ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ¹ ผาสุก พงษ์ไพจิตร สังคิต พิริยะรังสรรค์ และนवलน้อย ตรีรัตน์² สังคิต พิริยะรังสรรค์และคณะ³ และสังคิต พิริยะรังสรรค์⁴ การศึกษาของสังคิต ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญห่าบอนในไทย ได้แก่ ต้องปฏิรูประบบข้าราชการตำรวจให้มีความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต และต้องทำประชาพิจารณ์เพื่อให้มีการเปิดบ่อน

¹ ผาสุก พงษ์ไพจิตร สังคิต พิริยะรังสรรค์ นवलน้อย ตรีรัตน์ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ (2542). อดสาหกรรมการพนัน :ไทย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และมาเลเซีย. โครงการเมธีวิจัยอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

² ผาสุก พงษ์ไพจิตร สังคิต พิริยะรังสรรค์ และนवलน้อย ตรีรัตน์ (2543). หวย ซ่อง บ่อน และยาบ้า :เศรษฐกิจนอกกฎหมายกับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

³ สังคิต พิริยะรังสรรค์ นवलน้อย ตรีรัตน์ ยงยุทธ ไชยพงศ์ และคณะ (2546). เศรษฐกิจการพนันทางเลือกเชิงนโยบาย. สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลและศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

⁴ สังคิต พิริยะรังสรรค์ (2548). ตำรวจ ผู้มีอิทธิพล และเศรษฐกิจมืด. สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน :กรุงเทพฯ.

หรือคาสโนแบบเสรี โดยต้องเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมและออกกฎหมายควบคุมอย่างเข้มงวด ตั้งแต่การประมูล การสร้างมาตรการทางสังคมเพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนรวมถึงผู้มีรายได้น้อย เข้าไปใช้บริการ การป้องกันการฟอกเงินของนักธุรกิจและนักการเมือง ตลอดจนการชดเชยความรับผิดชอบต่อสังคม โดยต้องกำหนดเปอร์เซ็นต์จากรายได้ที่ชัดเจนเพื่อนำมาพัฒนาและชดเชยสังคม

แนวทางที่สอง ศึกษาโครงสร้างของระบบการพนัน (Structural - centered - approach) โดยเน้นศึกษาโครงสร้างองค์การในฐานะเป็นผู้ผลิต (Supply) สินค้าและบริการ เช่น สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล บ่อนการพนันต่างๆ รวมทั้งได้กล่าวถึงพฤติกรรมของผู้เล่น (Behavior) และความต้องการเล่น (Demand) การพนันของคนไทย ตลอดจนกล่าวถึงผลกระทบจากการพนันต่อสังคม เช่น การศึกษาของสังคิต พิริยะรังสรรค์ และคณะ⁵ หรือการสำรวจของเสาวนีย์ ไทยรุ่งเรือง และคณะ⁶ และการสำรวจของศูนย์วิจัยธรรมมาภิบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ร่วมกับฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยและศูนย์วิจัยเอแบค มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ⁷

การศึกษาทั้งสองลักษณะนี้จะให้ภาพกว้างมองทั้งระบบในแง่ของการบริหารจัดการธุรกิจการพนันในประเทศไทยโดยมุ่งอธิบายด้านอุปสงค์และอุปทานของการพนัน รวมทั้งประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเพื่อนำไปสู่การควบคุมและการจัดการธุรกิจการพนันให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และมีธรรมาภิบาลในการจัดการสำหรับประเทศไทย นั้นแสดงว่าการศึกษาที่ผ่านมายังไม่ได้พิจารณาประเด็นในเชิงบริบทจากสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งบริบทการพนันของโลกในสถานการณ์ปัจจุบัน ได้ถูกเชื่อมเข้ากับระบบสารสนเทศ ในรูป “การพนันออนไลน์” ซึ่งมีรูปแบบเกมการเล่นหลากหลายประเภท ซึ่งมีแนวโน้มเติบโตสูงมากในช่วงเกือบครึ่งทศวรรษที่ผ่านมา การพนันออนไลน์อาจแปลงร่าง ผ่านเว็บไซต์ ๑ อาจส่งผ่านอีเมล เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ และอื่นๆ อีกด้วย นอกจากนี้เป็นผลมาจากนวัตกรรมของผู้ประกอบการในการพัฒนาเกมการพนันต่างๆ ให้สามารถเข้ากับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ได้ และอีกประการหนึ่งเป็นความพยายามของรัฐในหลาย ๆ ประเทศที่ได้พยายามแปลงร่างให้บ่อนการพนันแบบดั้งเดิมให้มีสภาพเป็นแหล่งสันตนาการ ศูนย์การค้า และรีสอร์ท เช่น โครงการมารีน่าเบย์ และโครงการซันโตซ่า ของประเทศสิงคโปร์ ได้สร้างภาพลักษณ์ให้การพนันเป็นเพียงกิจกรรมหนึ่งของหลายๆ

⁵ สังคิต พิริยะรังสรรค์ นवलน้อย ตรรัตน์ ยงยุทธ ไชยพงศ์ และคณะ (2546).อ้างแล้ว.

⁶ เสาวนีย์ ไทยรุ่งเรืองและคณะ (2549). หายใต้ดิน - หายบนดิน : พฤติกรรมการบริโภคของคนไทย. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

⁷ ศูนย์วิจัยธรรมมาภิบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ร่วมกับฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยและศูนย์วิจัยเอแบค มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (2550). โครงการสำรวจความคิดเห็นและพฤติกรรมของประชาชนเกี่ยวกับการพนันในสังคมไทย ในปี 2550.คณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการจำหน่ายสลากพิเศษแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว (สลากกินรวบ). สภานิติบัญญัติแห่งชาติ.

กิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวและบันเทิง เช่น โรงแรม ศูนย์การค้า แหล่งท่องเที่ยว ศูนย์วัฒนธรรม และแหล่งบันเทิงต่างๆ อย่างครบวงจรไปแล้ว

แนวทางที่สาม ศึกษาโดยนักกฎหมาย (Lawyers –centered approach) ศึกษาแนวนี้จะมองว่า การพนันเป็นสิ่งที่ไม่ดีจริง รัฐจะต้องดำเนินการควบคุมและจัดการภายใต้กรอบของกฎหมายอย่างเข้มงวด ดังนั้นควรมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทยให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น การศึกษาของวีรพงษ์ บุญโญภาส⁸ และนั่นทวัฒน์ บรมานันท์⁹ ลักษณะเด่นของการศึกษาแนวนี้ โดยมองผ่านมิติทางกฎหมายเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทยที่มีอยู่นี้มีความเหมาะสมสามารถเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ๆ ในปัจจุบันได้หรือไม่

แนวทางที่สี่ การศึกษานี้มองว่าการพนันเป็นสิ่งที่ไม่ดีศีลธรรมเป็นหลักในการศึกษา (Moralistic –centered approach) ศึกษาแนวนี้จะมองว่า การพนันเป็นสิ่งที่ไม่ดีสำหรับสังคมไทยซึ่งมีพื้นฐานเป็นสังคมชาวพุทธ เช่น การศึกษาของพระมหาวิระชัย ชยวีโร¹⁰ ลักษณะเด่นของการศึกษาแนวนี้ต้องการชี้ว่า เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธต้องการตั้งตนอยู่ในศีลในธรรมไม่ลุ่มหลงอยู่กับอบายมุข สิ่งเสพติด หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนัน และควรประกอบสัมมาอาชีวะอย่างสุจริต

ทั้ง 4 แนวทางสามารถนำมาอธิบายการศึกษาการพนันในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นทั้งด้านเศรษฐศาสตร์การเมือง ด้านโครงสร้างหน้าที่ ด้านกฎหมาย และศีลธรรมเป็นหลัก เป็นต้น ซึ่งการเลือกกรอบไปศึกษาวิเคราะห์จะขึ้นอยู่กับผู้วิจัยเป็นหลักว่ามีเป้าหมายในการศึกษาอย่างไร

โครงสร้างของหนังสือ

เมื่อพิจารณาจากหนังสือเล่มนี้พบว่ามีด้วยกัน 7 บท แต่เมื่อจัดหมวดหมู่แล้วมีเนื้อหา 4 ส่วน คือ

ส่วนแรก กล่าวถึง อุตสาหกรรมคาสิโนในภาพรวมของโลก แล้วจำแนกลงถึงรายประเทศ โดยเน้นศึกษาหารูปแบบและประสบการณ์การเปิดคาสิโนในประเทศที่ให้การยอมรับและถือว่า

---

8 วีรพงษ์ บุญโญภาส (2540). วิเคราะห์พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 กับมาตราที่ควรพิจารณา. วารสารกฎหมาย ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม 2540 หน้า 96-97.

9 นั่นทวัฒน์ บรมานันท์ (2554). กฎหมายเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทย. ร่างรายงานการศึกษาเรื่องสถานการณ์พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย.

¹⁰ พระมหาวิระชัย ชยวีโร (2546). การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาจริยศาสตร์ :กรณีการเปิดบ่อนการพนันถูกกฎหมายในประเทศ. หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

การพนันนั้นถูกกฎหมาย เช่น ในยุโรป และสหรัฐอเมริกา รวมทั้งรูปแบบการเปิดคาสิโนในบริบทของเอเชียอย่างมาเก๊า สิงคโปร์ และมาเลเซียด้วย ประเด็นที่ผู้เขียนเน้นเป็นพิเศษ คือ ต้องการชี้ให้เห็นถึง แนวโน้มของอุตสาหกรรมคาสิโนทั่วโลก นโยบายรัฐและการกำกับดูแล โครงสร้างและอัตราการจัดเก็บภาษี รวมทั้งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากคาสิโน ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ เพราะให้ภาพที่ชัดเจนมากกว่างานชิ้นอื่นๆ ที่ศึกษามาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา งานส่วนนี้ ชี้ให้เห็นสภาพแวดล้อมของความเป็นทุนนิยม (Capitalism) และโลกาภิวัตน์ (Globalization) ของอุตสาหกรรมคาสิโนโลก เมื่อทุนนิยมปะทะประสานกับโลกาภิวัตน์แล้วมีรัฐประเทศใดจะต้านทานสีเทาของคาสิโนไว้ได้

ส่วนที่สอง กล่าวถึง การแข่งม้าและการพนันม้าแข่ง ในฮ่องกง สิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย ผู้เขียนต้องชี้ให้เห็น นโยบายรัฐและการกำกับดูแล โครงสร้างและอัตราการจัดเก็บภาษี รวมทั้งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการพนันแข่งม้า จุดเด่นของงานส่วนนี้คือ ความพยายามของผู้เขียนในการเสนอเชิงเปรียบเทียบ นโยบายของรัฐ ผู้ประกอบการ หน่วยงานกำกับดูแล และภาวะภาษีม้าแข่งในไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ และฮ่องกง เพราะภาพนี้สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยจัดเก็บภาษีม้าแข่งสูงกว่าประเทศอื่น อันเนื่องมาจากการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง อาจจะมีคำถามว่า “เพราะการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนที่ทำให้การแข่งม้าในประเทศไทยตกต่ำลงใช่หรือไม่” โฉนการแข่งม้าในมาเลเซีย สิงคโปร์ และฮ่องกงยังคงคึกคักและเติบโตในอัตราสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย และจริงหรือเปล่าที่ว่า “มิติการมองกีฬากับการพนันของสังคมไทยมีภาวะที่ตีบตันไร้ร่องรอยที่ต่อได้ยากยิ่ง”

ส่วนที่สาม กล่าวถึง ผลสำรวจทัศนคติของประชาชนคนไทยที่มีต่อการคาสิโนรีสอร์ตแบบครบวงจร ซึ่งเป็นเป้าหมายของผู้เขียนที่ต้องการสอบถามคนไทยที่มีต่อการเปิดคาสิโนรีสอร์ตแบบครบวงจรในประเทศไทย อาจจะมีคำถามว่า “แล้วทำไมประเทศไทยจะต้องเปิดรีสอร์ตคาสิโนแบบครบวงจร” ซึ่งคาสิโนแบบนี้มีอยู่ใกล้ๆ ประเทศไทยอยู่แล้ว อาทิ มาริน่า เบย์ ของสิงคโปร์ หรือ เคนดิง เวิลด์ของมาเลเซีย ก็มีสภาพที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งจุดเด่นของงานส่วนนี้ คือ ผู้เขียนมีความกล้าในการตั้งประเด็นและได้เลือกรูปแบบคาสิโนรีสอร์ตแบบครบวงจรเหมาะสมสำหรับประเทศไทยเป็นประธาน (Subject) ของการสำรวจ ซึ่งผู้ถูกสำรวจก็มีความหลากหลายทั้งที่รู้และเข้าใจต่อคาสิโนแบบนี้ สำหรับการที่จะวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อเสนอทางเลือกเชิงนโยบายต่อรัฐ

ส่วนที่สี่ กล่าวถึง ผู้เขียนต้องการที่จะเสนอทางออกให้กับสังคมไทยเกี่ยวกับการบริหารจัดการการพนันประเภทคาสิโนและการแข่งม้าอย่างไร ผู้เขียนได้เสนอทางออกให้กับสังคมไทย 10 ประการต่อการบริหารจัดการการพนันทั้งสองประเภทดังกล่าว งานส่วนนี้ถือเป็นจุดสำคัญของงานชิ้นนี้ เพราะผู้เขียนได้นำบริบทจากการพนันทั้งสองประเภท คือ คาสิโนและม้าแข่ง สังเคราะห์ผ่านแนวโน้มของอุตสาหกรรมทั่วโลก นโยบายรัฐและการกำกับดูแล โครงสร้างและอัตราการจัดเก็บ

ภาษี รวมทั้งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการพนันทั้งสองประเภท มีประเด็นที่ผู้วิจารณ์เห็นว่าสำคัญควรนำมากล่าวไว้ดังนี้

1) เหตุผลของการทำให้การพนันให้ถูกกฎหมาย ในแง่มุมทางทฤษฎีถูกอธิบายจากเหตุผล 3 ประการ คือ ประการแรก เพื่อปกป้องผู้เล่น (Gambler Protection) ประการที่สอง รัฐบาลต้องการวางตัวเป็นกลาง (Government Neutral) และประการที่สาม เพื่อปกป้องรัฐบาล (Government Protection) ซึ่งล้วนเป็นเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ มากกว่าเหตุผลทางการเมืองและสังคม เช่น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในมลรัฐต่างๆ ของสหรัฐอเมริกา ยุโรป และออสเตรเลีย รวมทั้งมาเก๊า นิวซีแลนด์ และสิงคโปร์ด้วย

2) ฐานอุตสาหกรรมคาสีโนมุ่งหน้ามายังเอเชีย ถึงแม้ว่าตลอดช่วง 20 กว่าปีที่ผ่านมา อุตสาหกรรมคาสีโนในสหรัฐอเมริกาจะแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของความเติบโต และครองความเป็นหนึ่งในตลาดการพนันโลกอย่างเห็นได้ชัด จนกระทั่งการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ.2550 และเศรษฐกิจยังคงถดถอยต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้รายได้รวมจากอุตสาหกรรมคาสีโนของสหรัฐอเมริกาสดลงอย่างมาก รวมไปถึงการลดลงอย่างมีนัยยะของจำนวนลูกค้าพนันและได้ชี้ว่า ธุรกิจพนันของภูมิภาคเอเชีย ถือเป็นแหล่งผลิตบริการพนันสำคัญที่สุด ที่ช่วยให้ตลาดการพนันโลก เติบโตอย่างมีอนาคตจนถึงปัจจุบัน แหล่งที่ให้บริการพนันที่โดดเด่นที่สุดในเอเชียคือ มาเก๊า รองลงมาคือสิงคโปร์ที่ประกอบไปด้วย คาสีโนรีสอร์ทที่สร้างชื่อเสียงอย่างมาก

3) รูปแบบการกำกับดูแลคาสีโน มีด้วยกัน 3 รูปแบบ คือ แบบแรก มลรัฐเป็นผู้กำกับดูแลหลัก เช่น ประเทศออสเตรเลีย มีสำนักงานการแข่งขันความเร็ว การพนัน และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นผู้กำกับดูแล แบบที่สอง สหพันธรัฐเป็นผู้กำกับดูแลหลัก เช่น สหราชอาณาจักร มี คณะกรรมการเกมการพนัน กำกับดูแล และแบบที่สาม คือ เป็นการผสมผสานระหว่างแบบแรกกับแบบที่สอง เช่น ในมลรัฐต่างๆ ของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ซึ่งโครงสร้างของอุตสาหกรรมคาสีโน ประกอบด้วย ผู้กำกับดูแลในอุตสาหกรรม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ออกกฎหมายสนับสนุน

4) รัฐหารายได้จากภาษีบาป ตามมลรัฐต่างๆ ของสหรัฐอเมริกา ยุโรป และออสเตรเลีย รวมทั้งมาเก๊า นิวซีแลนด์ และสิงคโปร์นั้น ล้วนต้องการหารายได้จากคาสีโนและม้าแข่ง คาสีโนในสหรัฐอเมริกามีอัตราการจัดเก็บภาษีระหว่างร้อยละ 6.8-72.7 ของรายได้ของคาสีโน ในยุโรปมีอัตราการจัดเก็บภาษีระหว่างร้อยละ 10.0-80.0 มาเก๊า มีอัตราการจัดเก็บภาษีโดยรวมร้อยละ 40.0 สิงคโปร์มีอัตราการจัดเก็บภาษีโดยรวมระหว่าง 29-39 และมาเลเซีย มีอัตราการจัดเก็บภาษีโดยรวมร้อยละ 56.0 ของรายได้จากคาสีโน ส่วนภาษีม้าแข่ง ในไทยร้อยละ 19.75 ของเงินพนันมาเลเซีย ร้อยละ 18.0 ฮองกง ร้อยละ 11.66 และสิงคโปร์ ร้อยละ 7.4 ของเงินพนัน

5) ผลกระทบจากการพนัน ทุกสังคมในโลกมีความเห็นพ้องต้องกันว่า การพนันสามารถส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลและสังคมโดยรวม ทำให้รัฐหลายประเทศปฏิเสธในการทำให้อีกกฎหมาย และก็มีหลายประเทศที่ทำให้ถูกกฎหมาย ทั้งๆ โดยข้อเท็จจริงก็รู้ว่า การพนันอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม เช่น ปัญหาครอบครัว อาชญากรรม และการฟอกเงิน แล้วก็ตาม แต่รัฐหลายประเทศได้ชั่งน้ำหนักแล้วมองว่า ผลได้ทางเศรษฐกิจคุ้มกว่าผลด้านลบทางสังคมนั่นเอง

สรุป

ว่ากันให้ถึงที่สุดแล้ว คุณูปการของงานเขียนชิ้นนี้มีประโยชน์ต่อรัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจศึกษาการพนัน เพราะงานดังกล่าวได้เปรียบเทียบไว้เป็นอย่างดีรอบด้าน นับตั้งแต่ แนวโน้มของอุตสาหกรรมคาสิโนทั่วโลก นโยบายรัฐและการกำกับดูแล โครงสร้างและอัตราการจัดเก็บภาษี รวมทั้งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากธุรกิจคาสิโนและม้าแข่ง ซึ่งครอบคลุมทั้งมิติมหภาคและจุลภาค และสามารถเป็นเชื้อในการศึกษาต่อยอดได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามชิ้นนี้ยังพอมีจุดอ่อนให้กล่าวถึงอยู่บ้างเพราะในเนื้อหาขาดการปูพื้นฐานในกรอบแนวคิด ทฤษฎี และแนวการวิเคราะห์เอาไว้ด้วย